

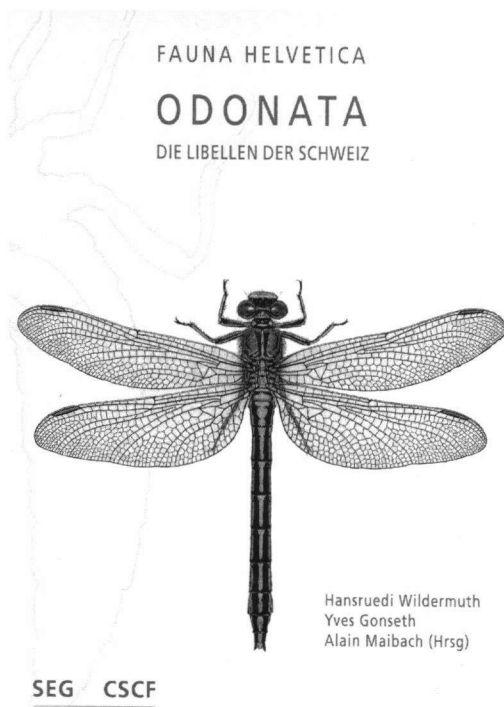
Recensie: Odonata, Die Libellen der Schweiz.

H. Wildermuth, Y. Gonseth & A. Maibach, 2005.

Fauna Helvetica 12, Centre suisse de cartographie de la faune Schweizerische Entomologische Gesellschaft. ISBN 2-88414-024-7. 398 pagina's, prijs € 49,90.

Het laatste overzicht van de verspreiding van de Zwitserse libellen dateert uit 1987. Deze twintig jaar oude publicatie is een belangrijke stimulans geweest voor het libellenonderzoek in het Alpenland. Eén van de gevolgen is een redelijk lange lijst met regionale verspreidingsoverzichten die de afgelopen vijftien jaar zijn verschenen. Deze fragmentarische kennis is de basis geweest van een nieuw landelijk overzicht, dat recent in boekvorm is verschenen.

Wat direct opvalt aan het boek is dat de vormgeving nogal spartaans overkomt. Dat komt vooral doordat het boek zeer schaars geïllustreerd is. Eenmaal van de eerste schrik bekomen werd ik toch wat enthousiaster toen de illustraties van de hand van Paul-André Robert (1901-1977) bleken. Alle illustraties zijn eerder gepubliceerd in zijn boek uit 1958, maar veel huidige libellenonderzoekers zullen deze publicatie niet in de kast hebben staan. De nauwkeurige kleurenillustraties hebben een soort eeuwigheidswaarde en het is plezierig te zien dat deze bijzondere illustrator en odonatoloog op deze wijze wordt geëerd. Wel is het jammer dat de illustraties op ware grootte van de libellensoort zijn afgedrukt, hierdoor blijft van bijvoorbeeld een Dwergjuffer (*Nehalonia speciosa*) niet veel over. Omdat de juffers bovendien in een groot wit vlak zijn afgebeeld, valt de illustratie soms vrijwel geheel weg (bijvoorbeeld bij de Maanwaterjuffer (*Coenagrion lunulatum*) op pag. 123). Niet alle illustraties zijn trouwens

fraai te noemen, zoals de illustratie van de Noordse winterjuffer (*Sympecma pae-disca*, pag. 83), maar het is weer smullen geblazen bij de Metaalglanslibel (*Somatochlora metallica*, pag. 283). Een grote omissie in dit boek is de afwezigheid van fotomateriaal. Je verwacht op zijn minst enkele foto's van biotopen in Zwitserland, of foto's van karakteristieke vindplaatsen bij elke soort. In combinatie met de wat saaie opmaak is het al met al geen aantrekkelijke uitgave geworden.

Het is dus vooral de inhoud waar we het van moeten hebben. Het grootste deel van het boek wordt gebruikt voor de soortteksten. Elke soort wordt in ongeveer vier pagina's kort beschreven. De verspreiding is afgedrukt/weergegeven op een kaartje waarop het reliëf van dit bergrijke land staat aangegeven. De verspreiding in drie periodes (voor 1986, 1987-1998, na 1998) wordt in één kaartje gepresenteerd. De verspreidingskaartjes vertegenwoordigen de echte waarde van dit boek en laten soms leuke en verrassende patronen zien. Zo is op de kaartjes van de Gevlekte glanslibel (*Somatochlora flavomaculata*) en de Hoogveenglanslibel (*S. arctica*) fraai te zien dat beide soorten niet naast elkaar voorkomen. De eerste zit meer in het laagland, de laatste in de bergen. Deze twee basispatronen van de verspreiding komen bij veel soorten terug. Verder valt de ruime verspreiding van de Alpenglanslibel (*Somatochlora alpestris*) op, evenals die van de Azuurglazenmaker (*Aeshna caerulea*). Andere kaartjes laten een dramatische achteruitgang zien van soorten waarvan je hoopt dat deze in landen als Zwitserland toch redelijk goed beschermd moeten kunnen worden. Voorbeelden zijn Dwergjuffer, Sierlijke witsnuitlibel (*Leucorhinia caudalis*) en Mercurwaterjuffer (*Coenagrion mercuriale*). De teksten zijn kort, maar geven wel het belangrijkste weer (rond de thema's verspreiding, trend, biologie en bescherming). Ze zijn duidelijk niet geschreven om een uitgebreide samenvatting over de ecologie van de soort weer te geven. Dat is een goede keuze geweest, want recent zijn er enkele Duitstalige boeken verschenen die dit gat al hebben gedicht.

Curieus is de keuze om een pagina te wijden aan de Tyrreense grasjuffer (*Ischnura genei*), waarin een gepubliceerde misdeterminatie uit 1878 uitgebreid aandacht krijgt, terwijl deze foute melding al in datzelfde jaar door de waarnemer zelf in een artikel is rechtgezet. Deze terugverwijzing had ook in een voetnoot in een soortenlijst kunnen staan. Maar juist die soortenlijst ontbreekt in dit boek, waardoor je als lezer de nodige moeite moet doen om te achterhalen hoeveel soorten momenteel zijn vastgesteld in Zwitserland.

Grote pluspunten van dit boek zijn de verspreidingskaarten, de heruitgave van de illustraties van Robert en de literatuurlijst waarin de belangrijkste Zwitserse publicaties zijn opgenomen. Tekstueel is het boek echter onevenwichtig en de vormgeving is vrij sober. Het bindwerk en de kaft zijn daarentegen wel goed verzorgd. Voor iemand met interesse voor de Europese libellenfauna toch een leuke uitgave, al moet je er financieel wel wat voor over hebben.

Robert Ketelaar